

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КРЕМЕНЧУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

відкритого заняття

на тему: «Японія»

з навчальної дисципліни «Географія»

Підготувала
викладач вищої категорії
Юлія БУНЧУК

Кременчук 2024

ТЕМА: Японія

Очікувані результати: здобувачі освіти називають основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці; знаходять та аналізують необхідну інформацію для характеристики країни; називають домінуючі складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки Японії, наводять приклади промислових виробництв та послуг, що визначають міжнародну спеціалізацію країни, складають комплексну економіко-географічну характеристику країни.

Розвивальна і виховна мета: розвивати вміння висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди; формувати вміння застосовувати науковий метод, аналізувати, формулювати гіпотези, робити висновки; виховувати самостійність, наполегливість, уміння долати труднощі; розвивати економічне мислення.

Тип заняття: комбіноване.

Форма проведення: заняття – дослідження.

Методи та форми проведення заняття: інтегроване з елементами групової форми роботи, з використанням елементів технологій критичного мислення, метод «групування», «мозковий штурм»; інтеграція з історією, економікою, зарубіжною літературою, художньою культурою.

Опорні та базові поняття: ЕГП, природні умови, природні ресурси, густота населення, урбанізація, система розселень, «господарчий патріотизм», постіндустріальна країна, сфера послуг, промисловість, сільське господарство, транспорт, кейрецу, ВВП, ТНК.

Обладнання: підручник Бойко В.М., Брайчевський Ю.С., Яценко Б.П. Географія (рівень стандарту) підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти/Бойко В. М., Брайчевський Ю. С., Яценко Б.П. — К.; Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2018 — 256 с.; політична карта світу, карта

Японії, запис японської музики, відеофільм, символіка держави, атлас, політична карта Азії, орігамі журавлика, мультимедійна презентація.

Епіграф заняття

Якщо мене хто-небудь запитає:

„Яка вона - Японії душа?“,

Скажу, що схожа

На квітучих вишень в ранкових горах

Ніжний аромат!

Мотоорі Норінага

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Сайонара! Добрий день! Я привіталась до вас японською. А як ви думаєте чому? Так тому, що сьогодні ми будемо знайомитися з Японією. Я дуже рада вас сьогодні всіх запросити до Японії, країни з дивовижними традиціями.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Поточний контроль знань. Географічний диктант.

1. Субрегіон Азії, що спеціалізується на видобутку та переробці нафти (Південно-Західна Азія).
2. Країна, що посідає першість за загальним обсягом виробництва ВВП в світі (Китай).
3. Країна – «азійський тигр» (Південна Корея).
4. Країна – великий експортер нафти (Саудівська Аравія).
5. Субрегіон Азії, у якому розташована найбільша кількість країн нової індустріалізації (Південно-Східна Азія).

6. Країна Азії – член «Великої Сімки» (Японія).
7. Промисловий район на східному узбережжі Японії (Тихоокеанський).
8. Субрегіон Азії, у якому розташовані країни – світові лідери автомобілебудування (Східна Азія).
9. Вугільно-металургійний район в Південній Азії (Індійський Рур).
10. Країна перехідної економіки (Казахстан).
11. Столиця Японії (Токіо).
12. Столиця Індії (Делі).

ІІІ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

На сьогоднішньому занятті ми познайомимося з однією з найзагадковіших країн Східної Азії. Ця країна як і багато інших приваблюють нас, насамперед, своєю екзотичністю та екстравагантністю.

Першою країною Азії, яка стане сьогодні об'єктом нашого дослідження – *є країна «Ранкового Сонця».*

За кілька десятиліть вона перетворилась на економічного гіганта, розквітла наче сакура навесні та утримує першість у більшості економічних рейтингах світу.

Це країна, окрім того, що вона є країною «економічного дива», має досить давні історичні корені, а традиції її абсолютно не зрозумілі європейцям.

Проблемне питання «Чи можливе Українське «диво»?

Під звучання японської мелодії вчитель читає легенду.

<https://youtu.be/8knAT6zFhso?si=nAZi2cgiKPCUN9c0>

...Колись боги опустили кораловий клинок в океан, а коли виймали його, 4 прозорі краплі впали в воду і перетворились на 4 великих острови – (Хоккайдо, Хонсю, Сікоку, Кюсю) – так була створена Японія.

Які асоціації викликає у Вас ця країна?

Повідомлення теми, мети та завдань заняття

План

- 1.«Візитна картка», ЕГП країни.
2. Природні умови природні ресурси.
3. Населення. Система розселення.
4. Господарство.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь вчителя.

1.«Візитна картка», ЕГП країни.

Офіційна назва – Японська держава.

Площа – 378 тис. км².

Населення – 125, 9 млн. осіб (2024)

Столиця – Токіо.

Тип країни - Економічно високорозвинена держава, країна «Великої Сімки». Форма правління - конституційна монархія. Імператор – з квітня 2019 р. Нарухіто. Прем'єр-міністр – Ісіда Сігеру

Адміністративний устрій - унітарна держава.

Склад території – 47 префектур.

Член міжнародних організацій – ООН, АТЕС та ін.

Офіційна мова – японська.

Релігія – буддизм, синтоїзм

Валюта – єна.

Завдання 1. За допомогою карт атласу охарактеризуйте ЕГП Японії.

ЕГП країни

Особливості ЕГП:

1. Острівна держава поблизу східного узбережжя Азії, 4000 островів (чотири великі – Хонсю, Хоккайдо, Кюсю, Сікоку).
2. Відділена Японським морем від Росії, Північної і Південної Кореї, Східнокитайським – від Китаю, зі сходу й південного сходу омивається Тихим океаном.
3. Берегова лінія дуже порізана, висока зона сейсмічної активності.

Отже, ЕГП Японії не є досить вигідним для розселення населення і заняття господарством.

(Знаючи площу України та Японії порівняйте площу цих країн)

– Чи можливе «диво» в Україні стосовно географічного положення...?

Прогнозована відповідь здобувачів освіти (Так. Можливо, адже Україна має більшу площу, родючі ґрунти, вигідне географічне положення, тобто межує з розвинутими країнами Європи...)

1. Природні умови та природні ресурси.

Японія - країна-архіпелаг, тому море в її житті відіграє особливу роль. Воно з'єднує острови між собою та державу з материком. Але водночас це й страшенні цунамі, й потужні урагани, що приносять немало лиха.

Японія - країна гір. Близько 80% території займають молоді середньовисотні сейсмічно активні гори - Японські Альпи, найвищою точкою яких є вулкан Фудзіяма (3 777 м) (мал. 91). Щорічно реєструється до 1000 підземних поштовхів різної сили. У країні є 150 вулканів, 15 з яких діючі. На рівнини припадає лише 20% території, проте на них живе 80% населення

країни. Найбільшою є рівнина Канто, що простяглася вздовж Токійської затоки.

Враховуючи ступінь забезпеченості країни природними ресурсами, поясніть, чому майже всі великі міста Японії з потужним виробництвом сконцентровано на морських узбережжях.

Клімат Японії мусонний. Він втричі вологіший та значно тепліший, ніж на материку. Зима в країні посушлива, літо вологе. У липні - серпні над островами проходять тайфуни, приносячи тривалі зливи та ураганні вітри.

Температурні контрасти різних частин країни уможливають вирощування різноманітних сільськогосподарських рослин: на півночі - швидкостиглі зернові культури, у центрі - збирати 3 врожаї за 2 роки теплолюбних культур помірного поясу, на півдні - одержувати 2-3 врожаї на рік рису, чаю та цитрусових, а у найтепліших районах культивувати навіть банани та цукрову тростину.

Японія бідна майже на всі *види природних ресурсів*, мало забезпечена мінеральними ресурсами. Японська промисловість працює майже повністю на імпортній сировині. Завдяки новітнім технологіям рентабельним стає використання мінеральних ресурсів Океану.

Країна недостатньо забезпечена *водними ресурсами*. Річки порожисті, бурхливі, не придатні для судноплавства, але мають великий гідроенергопотенціал, використовуються для лісосплаву та на півдні в сухий сезон для зрошення. Озера невеликі, але мальовничі, тому є містами відпочинку та туризму. Для водопостачання міст часто застосовують підземні води.

Вкрай обмеженими є й *земельні ресурси*. Понад третину території зайнято малородючими підзолистими ґрунтами, решта - бурі лісові ґрунти, червоно- й жовтоземи. Показник ріллі на душу населення в Японії є одним з найнижчих у світі - 0,04 га/особу.

Особливу цінність мають ліси, що вкривають майже 2/3 площі. Але більшість з них у горах мають ґрунто- та водозахисне значення і тільки менш ніж третина лісових масивів дає промислову деревину.

Завдання 2. За допомогою карт атласу дайте оцінку природно-ресурсному потенціалу Японії.

Вид ресурсів Характеристика

1. Мінеральні ресурси дуже бідні, є незначні родовища сірки, вапняків, вугілля.

2. Водні ресурси є багато річок і озер, хоча гідроенергетичний потенціал їх незначний.

3. Лісові ресурси: 66% території вкрито лісами, хоча запаси промислової деревини обмежені. На півночі – хвойні, в центральній частині – мішані, на півдні – бамбукові.

4. Земельні ресурси: 13% становлять орні землі, 1,6% - пасовища. Ґрунти малородючі, тому застосовують багато добрив

5. Рекреаційні ресурси: архітектурні пам'ятки, національні парки, історичні місця.

- Часті землетруси призводять до виникнення цунамі, але люди трудоголіки і швидко все відновлюють виверження вулкану місяць назад.

– Чи можливе «диво» в Україні стосовно природних умов і ресурсів?

Прогнозована відповідь здобувачів освіти (Можливо, адже Україна має великі запаси корисних копалин).

3. Населення. Система розселення.

За кількістю населення (**125,9** млн. осіб) входить до першої десятки країн світу. *Природний приріст* - 2,6 ‰, старіння нації, найвища середня тривалість життя у світі: чоловіки — 76 років, жінки — 84 роки.

Японія – однонаціональна країна, тут японці становлять 99% населення. *Середня густина* — понад 330 осіб/км², нерівномірне розміщення, 2/3 населення проживають на Тихоокеанському узбережжі.

Більшість населення живе на приморських низовинах і в долинах річок. Переважна більшість японців – міські жителі, що живуть у мегалополісах *Урбанізація* — 80 %. Міст - «мільйонерів» — 11, найбільша *міська агломерація* — *Кейхін* (Токіо — Йокогама). *Мегалополіс* Хоккайдо (понад 60 млн. осіб). *Основні релігії* — синтоїзм (культ божеств природи і предків) і буддизм. Кваліфіковані трудові ресурси.

– *Чи можливе «диво» в Україні стосовно ставлення до освіти та здоров'я?*

Прогнозована відповідь здобувачів освіти (Вважаю можливе. Якщо кожен українець змінить свою свідомість, буде відноситись до свого здоров'я більш сумлінно.

Працювати якісніше та раціонально відпочивати. В державі також повинні відбутися зміни, проведена демографічна політика, щодо заохочення народжуваності, підвищення рівня медицини...)

Віршовані жанри: танка (неримований п'ятивірш із 31 складу) і хайку, або хокку (неримований тривірш із 17 складів). Театр Кабукі. Оригамі. Ікебана.

– *Чи можливе «диво» в Україні стосовно її культури та менталітету?*

Прогнозована відповідь здобувачів освіти (Вважаю можливе. Кожна держава має свої особливості в мистецтві, культурі, звичаях та традиціях. Я вважаю, що нам є чим пишатись в цьому відношенні: наша мелодійна мова, чудові українські пісні, наш український одяг, а також мистецтво виробів з дерева, килимарство, вироби зі скла та глини, вишивка, петриківський розпис...)

4. Господарство.

Японія – високорозвинена постіндустріальна держава, одна з найбільш промислово розвинених та технологічно оснащених країн світу.

Основні чинники, які забезпечили Японії економічні успіхи:

- 1) Ретельно зважена національна стратегія економічного розвитку.
- 2) Широке запозичення науково-технічних досягнень інших розвинених країн.
- 3) Порівняно низькі витрати на оборону.
- 4) Інтенсивна праця японців.

Економічна модель Японії – «ієрархічний корпоративізм», ґрунтується на активній участі держави в економіці країни.

Особлива форма організації економіки – об'єднання фірм у промислово-фінансові групи – кейрецу. Головний промисловий, фінансовий, та культурний центр – Токіо.

Робота в групах

I група – провідні галузі третинного сектору економіки.

II група - провідні галузі третинного сектору економіки.

III група - провідні галузі третинного сектору економіки.

Третинний сектор економіки. Розвинені всі види діяльності характерні для постіндустріальних країн, 3-тє місце в світі за виробництвом послуг після Китаю та США.

Потужна фінансово-банківська система. До переліку найбільших банків світу входять 3 японські.

Наука та наукові досягнення: біотехнології. Системи інформаційного забезпечення, нові види енергії і матеріалів, системні дослідження Землі, космосу та океану. Одна з найрозвиненіших у світі систем здоров'я.

Ефективна *транспортна система*. Основні види внутрішнього транспорту – автомобільний та залізничний. «Сінкансен» - система швидкісних залізниць (довжина 3,4 тис. км., швидкість до 300 км/год). Найбільші морські порти світу; Нагоя, Тіба, Йокогама, Кобе, Токіо, Осака; аеропорт – «Ханеда» в Токіо.

Завдання 3. Користуючись картою атласу, назвіть найбільші морські порти Японії.

Вторинний сектор економіки.

Промисловість.

Завдання 4. За картами атласу визначте провідні сектори промисловості Японії і поясніть їх географію.

За обсягами промислового виробництва – третє місце в світі після Китаю та США. Найбільше значення як у національному, так і у світовому господарстві мають машинобудування, чорна металургія, хімічна й нафтохімічна промисловість, електроенергетика.

Панівні позиції в світі за виробництвом автомобілів, верстатів, морських суден, електроніки, електротехніки, робототехніки. Найпотужніші автомобільні концерни – «Тойота», «Ніссан», «Хонда».

Завдання 5. За картами атласу визначте провідні галузі промисловості та поясніть географію її розміщення.

Первинний сектор економіки.

Сільське господарство. Самозабезпеченість продуктами харчування – 64 %. С/г угіддя – 13 %. Переважають дрібні господарства. Застосування передових технологій. Провідне значення має *рослинництво*: рис, пшениця, ячмінь, овочі, фрукти, цукровий буряк.

Тваринництво. Розводять птахів, свиней, велику рогату худобу. Традиційно велике значення має рибальство, аквакультури. У середньому один японець вживає близько 168 кг риби на рік.

Завдання 6. За картами атласу та текстом підручника визначте особливості галузевого складу та розміщення сільського господарства Японії.

– *Чи можливе «диво» в Україні стосовно розвитку економіки?*

Прогнозована відповідь здобувачів освіти (Можливо, адже Україна має великі запаси корисних копалин, висококваліфікованих робітників...)

Зовнішні економічні зв'язки. *Експорт:* транспортні засоби, метали, напівпровідники, автозапчастини, енергетичне обладнання, пластмаси.

Імпорт: нафта, природний газ, вугілля, продукти харчування, одяг.

Найбільші партнери: США, Китай, Республіка Корея, Таїланд, Австралія. Україна та Японія мають різнобічні двосторонні зв'язки. Україна купує автомобілі, комп'ютери, телевізори, годинники, фотоапарати тощо; постачає в Японію руди металів, продукти харчування.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

«Мозковий штурм» Чому відбулося «диво в Японії»?

Що треба змінити в Україні, щоб відбулося «диво»?

Географічний диктант «Японія»

1. Національною релігією Японії є синтоїзм (так).
2. Буддизм чи синтоїзм безконфліктно співіснують у Японії (так).
3. Японія посідає 4 місце за споживанням риби на душу населення (так).
4. У Японії 15 міст-мільйонерів (ні).

5. Найбільш потужною сьогодні серед японських компаній є компанія «Тойота» (так).

6. За формою державного устрою Японія є республікою (ні).

7. Територія Японії знаходиться в активному сейсмічному районі(так).

8. У господарстві Японії дуже важливу роль відіграє достатня забезпеченість природними ресурсами (ні).

9. У Японії висока територіальна концентрація виробництва у межах Тихоокеанського поясу (так).

10. Найбільші агломерації Японії розташовані на острові Хоккайдо (ні).

11. Провідна галузь промисловості Японії машинобудування (так).

12. Мистецтво робити фігурки з паперу – орігамі (так).

VI. ПІДСУМОК ЗАНЯТТЯ. РЕФЛЕКСІЯ

Метод «гронування». Що ж для вас тепер Японія? (Сенкан.)

Продовжте речення: «Сьогодні на уроці я дізнався...»

Вважається, що паперовий журавлик приносить щастя, тому в кінці нашого заняття я хочу подарувати всім вам японських журавликів як символ щастя і благополуччя. І не просто подарувати, а надати вам схему і ви зможете вдома спробувати самі зробити таких журавликів.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підручник, опрацювати параграф 24-25, ст. 132-140.

2. Дослідження № 4. Тема: «Острови Кюсю і Хоккайдо: контрасти Японії».

3. Позначити на контурній карті найбільші міста Японії.